

НАЦИОНАЛНА МУЗИКАЛНА АКАДЕМИЯ
ТЕОРЕТИКО-КОМПОЗИТОРСКИ И ДИРИГЕНСКИ ФАКУЛТЕТ

- тук -

СТАНОВИЩЕ

за

Докторския труд на Кристина Константинова Стоянова на тема: „Музикалният слух и многогласът: методи, теория и актуални практики в солфежа“

от

Андрей Василев Диамандиев – проф. д-р по хармония и доц. по оркестрация

Кристина Константинова Стоянова в нейния докторски труд на тема: „Музикалният слух и многогласът: методи, теория и актуални практики в солфежа“ изследва музикалният слух и многогласа като явления и феномени в солфежната практика, което прави работата особено интересна и актуална с определени приноси моменти. В нейния труд удачно се пречупват теория и практика, като веднага прави впечатление много широкият спектър от идеи, теоретични постановки, обширна литература и значителен обем от 484 страници (спрямо електронния вариант) в увод, 5 глави и заключение с литература от 82 заглавия на кирилица и 33 заглавия на латиница.

В увода докторантката Кристина Стоянова извежда методически и психологически стратегии за „формирането, развитието и усъвършенстването на многогласното слухово възприятие, пречупено през призмата на хармоничния и полифоничния слух в контекста на тоналното музикално мислене“ (с. 14). Очертани са предмет, обекти и цел на методите и актуалните практики в солфежа в настоящото изследване, съответно като: музикалният слух при работа с многоглас, педагогическите методи за многогласно музикално-слухово обучение и успешен резултат при записването на многоглас. Също така се представя съкратено структурата на работата с редуциране на основните идеи спрямо съответните пет глави.

В първа глава „Същност и прояви на музикалния слух според музикалната психология – видове музикален слух и музикална памет“ се разглеждат различните видове слух, но пречупени през психологията и феномена на възприятието, което прави изследването особено актуално и иновативно. Слухът, според докторантката, не е статичен, веднъж и завинаги даден, а той „борави с тоновете съотношения като израз на художествена образност, който да умее да се приспособява и към условията на „относителността“, защото музикалното изкуство трябва да бъде възприемано не само в изолация чрез слухово възприятие на отделни тонове, но също и чрез взаимовръзки и съотношения между тях“ (с. 28). Такъв подход разбива до голяма степен вече утвърдени методики, които имат повече или по-малко рационални, отколкото музикални, основания. Това означава, че практическата, експериментална методика измества закостенелите теоретични постановки, които, не само че не помагат, но и определено пречат на максимално успешното възприемане на многогласа. Например за хармоничния слух докторантката казва, че „според [нея] изграждането на

хармоничен слух само върху основата на функционалната хармонична логика не е напълно достатъчно за развитието на тази категория слух. Това ясно си личи в практическата работа по солфеж и по-конкретно при слуховия анализ и музикалната диктовка, при които теоретичните познания не са достатъчни за слуховото преодоляване на трудностите”. Прави впечатление присъствието в труда на имената на много авторитетни автори в областта, както по-традиционни, така и сравнително по-нови експериментални автори като: Дайана Дойч, Ерст Курт, Марина Карасьова, Звезда Йонова, Камен Попдимитров, Пенка Кадиева, Здравко Манолов, Мариана Булева, Ангелина Петрова, Весела Бояджиева, Милена Богданова и много др. Особено внимание е обърнато на полифоничния слух като една от типичните прояви на многогласа, разгледан в различни теоретични аспекти като: исторически, системен, функционален и др. Прави се важният извод, че „полифоничният слух притежава сложна и комплексна природа, тъй като включва в своята структура както мелодичното, така и хармоничното възприятие. Следователно съществуват взаимоотношения между полифоничния и другите видове слух, които са изяснени в дисертационния труд” (с. 36 от Афтореферат).

Във втора глава „Метастратегии в процеса на преподаване на солфеж. Основни характеристики на музикалнослуховото обучение в контекста на метода „Кодай“ и съвременната музика – оразличаване на гледните точки” докторантката до голяма степен се ръководи от методиката и систематиката на Марина Красьова. Особено важно е да се отбележи, че всички изследвани стратегии и гледни точки са насочени към „конкретния проблем: изучаване на многогласа и развиване на многогласен усет“ (с. 115). Това означава, че показването на методиките на изследваните автори не е самоцелно, само за да се запълни текста, а да подпомогне практическата работа за овладяване на многогласа. Така се очертава практическата насоченост на работата с определена приносна значимост. Като пример в потвърждение на това можем да се вслушаме в цитираната мисъл на Золтан Кодай по отношение на полифоничния подход към многогласа в неговата система, че „Хор, който пее едногласно, всъщност никога не пее чисто“, която ни ориентира към действителните реалности на вокалното звукоизвличане и не ни оставя в измислени рационални постановки, които нямат нищо общо с живата музика. Също така във втора глава се излагат основните музикалнослухови проблеми при изучаване на многоглас в съвременната музика. Прави се интересен извод за разликата между хармоничния и полифоничния слух „в присъствието (хармоничен многоглас) или отсъствието (дисонантен многоглас) на класическата функционалност“ (с. 154).

В трета глава „Основи на многогласното музикалнослухово обучение в контекста на руската и френската методика“ докторантката Кристина Стоянова се е ориентирала по отношение на тенденциите към хармоничнофункционално третиране на многогласа в руската школа и към силна насоченост към фиксиране на тоновете височини във френската школа, на сравнително по-традиционните и обратно – на по-авангардните методики, съобразени с образци от съвременната музика от XX век. Не случайно авторите от френската школа са представени през прочита на Асен Диамандиев, от неговото пособие „Интонационни етюди, диктовки и солфежи от френската учебна литература“. Автори като Борис Алексеев, Дмитрий Блум, Елена Давидова, Ирина Лопатина, Артем Агажанов, Борис Уткин Жорж Дандело, Ноел Галон, Лъмоан разширяват спектъра на изследването и ни дават възможност да се ориентираме къде стои нашата школа в контекста на световните и европейски солфежни практики, но тук въпросът ми е: защо се разглеждат само руската и френската школа по солфеж? Може би отговорът може да се намери през прочита на българската методика в дисертационния труд, но и през критичния поглед на авторката да търси методики, които да кореспондират с нейната преподавателска практика. Така например по

отношение на последователността при слуховото овладяване и запис на хармоничен четириглас спрямо методиката на Ирина Лопатина авторката констатира, че „директното пристъпване към хармонична четиригласна диктовка, без предварителен теоретичен и слухов анализ на музикалната конструкция и необходимите интонационни упражнения е груба методическа грешка“ (с. 234). На страница 210, както и на аналогичните места по-нататък, терминологично по-точен е терминът *методика*, а не *методология*, за записване на...

В четвърта глава „Някои концепции за развитие на хармоничен и полифоничен слух в българската методика по солфеж“ се представят автори като: Александър Текелиев, Ангелина Петрова и Светослав Карагенов. Изборът на представените автори показва тенденцията към актуализация и търсене на иновативни и алтернативни подходи в българската методика по солфеж. Заедно с тях се посочват и автори като: Константин Константинов, Камен Попдимитров, Звезда Йонова и други, върху които се надграждат новите практики и методики. От друга страна се въвеждат автори, идеите на които кореспондират с представените концепции за развитие на хармоничен и полифоничен слух като: Улрих Кайзер, Роланд Макамул, Марина Карасьова. Стъпвайки върху основополагащия труд на Ангелина Петрова „Когнитивни подходи към музикалния слух и музикалната памет“ Кристина Стоянова въвежда практики като: „контурен двуглас“ като „генералбасова диктовка“ (в немската система), „фрагментарна диктовка“ и „диктовка по зададени параметри“ (често използвани във френската и в немската музикална практика). От трета страна в подраздела „Развитие и усъвършенстване на многогласен хармоничен и полифоничен слух, посредством „Музикално-слухово обучение от Светослав Карагенов се подчертава неговия интердисциплинарен подход по отношение на дисциплините хармония и полифония. Изключително ценно и полезно е отварянето на българската методика по солфеж, както по отношение на чуждестранни практики, така и – на нови идеи в нашата практика.

В петата последна глава „Практическа част: методически концепции за формиране и развитие на многогласен слух чрез солфежирането и диктовката като основни форми на работа по солфеж – съвременен подход към тоналната област и актуални практики в солфежа“ се продължава изясняването на интердисциплинарната природа на солфежа който включва в себе си различните музикалноизразни средства: мелодия, хармония, тембър, фактура, а от там и взаимодействието му с другите дисциплини: хармония, полифония, инструментознание, оркестрация и пр. Много съществена тематична линия в тази глава с особена приносна значимост за цялата работа е демонстрацията и търсенето на практическото действително овладяване на многогласа в работата по солфеж чрез различни методически концепции и практики. Може да съществуват интересни и много добре структурирани теории, които обаче да нямат никаква стойност, ако не могат да бъдат реализирани на практика. Показателни са многото авторски примери, както и практическият експеримент в НМУ „Любомир Пипков“, проведен от докторантката Кристина Стоянова, които показват нейната лична ангажираност със солфежната практика, която не е само сляпо подражание на известни образци. Онагледяването на различни методи, интердисциплинарното проникване в материята, използването на най-нови актуални и иновативни теории и практики, както и демонстрацията на значителен собствен опит, показват широкия спектър на изследването, компетентността на докторанта и несъмнените приноси на докторския труд.

След всичко това, имайки предвид и педагогическата дейност на докторантката, смятам, че докторският труд на Кристина Стоянова на тема: „Музикалният слух и многогласът: методи, теория и актуални практики в солфежа“ отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и заслужава висока оценка за едно високо професионално музикалнотеоретично творчество. Аз съм определено за нейната докторантура.

Написал становището: проф. д-р Андрей Диамандиев

София 7.12.2021 г.